

102

ZARZĄDZENIE PRZEWODNICZĄCEGO KOMITETU PRACY I PŁAC

z dnia 21 lutego 1972 r.

w sprawie ramowych zasad gospodarowania odzieżą ochronną i roboczą oraz sprzętem ochrony osobistej.

Na podstawie § 10 ust. 2 uchwały nr 9 Rady Ministrów z dnia 7 stycznia 1972 r. w sprawie produkcji, poprawy jakości i zaopatrzenia w odzież ochronną, roboczą i sprzęt ochrony osobistej oraz w sprawie zasad gospodarowania tą odzieżą (Monitor Polski Nr 7, poz. 44) w porozumieniu z Centralną Radą Związków Zawodowych zarządza się, co następuje:

§ 1. 1. Odzież ochronna i robocza, obuwie ochronne i robocze oraz sprzęt ochrony osobistej, zwane dalej „odzieżą i sprzętem”, przydzielane pracownikom, stanowią własność zakładu pracy.

2. Odzież i sprzęt powinny być używane przez pracowników w miejscu pracy i zgodnie z ich przeznaczeniem. Używanie tych przedmiotów poza miejscem pracy jest możliwe tylko w czasie dojazdu do pracy i powrotu w razie wykonywania pracy w terenie (np. w leśnictwie, przy robotach melioracyjnych).

3. Poszczególne przedmioty odzieży i sprzętu powinny być przed wydaniem ich pracownikowi oznaczone w sposób trwały i widoczny, zapewniający możliwość ustalenia zakładu pracy, którego stanowią własność.

§ 2. Pracownik nie może być dopuszczony do pracy na stanowisku pracy bez odzieży ochronnej i sprzętu ochrony osobistej przewidzianych w tabeli norm odzieży i sprzętu dla tego stanowiska.

§ 3. 1. Odzież ochronna ma na celu zabezpieczenie pracownika przed działaniem niebezpiecznych lub szkodliwych dla zdrowia czynników występujących w czasie pracy.

2. Odzież ochronna obejmuje: okrycia, ubiory, bieliznę osobistą, nakrycia głowy, a także ochrony rąk i nóg oraz ochrony częściowe w szczególności:

1) okrycia i ubiory ochronne chroniące i zabezpieczające między innymi przed:

- kwasami i ługami,
- smarami, olejami i rozpuszczalnikami,
- płynnymi środkami ochrony roślin (pestycydami) lub innymi substancjami chemicznymi,
- pyłami,
- przenikaniem do skóry szkodliwych par i gazów,
- promieniowaniem cieplnym, tzn. wysoką temperaturą oraz żarem i ogniem (okrycia i ubiory niepalne i ognioochronne),
- szkodliwymi dla zdrowia czynnikami biologicznymi,
- zimnem — w niektórych zawodach (odzież wykonana według wzorów zatwierdzonych przez Centralny Instytut Ochrony Pracy oraz kozuchy),
- przemoczeniem — w niektórych zawodach (odzież wodochronna, wykonana według wzorów zatwierdzonych przez Centralny Instytut Ochrony Pracy),
- przed urazami mechanicznymi itp.;

2) ochrony nóg chroniące i zabezpieczające między innymi przed:

- urazami mechanicznymi,
- iskrami i odpryskami gorących metali,
- wysoką temperaturą — w określonych zawodach,
- czynnikami chemicznymi (kwasami, ługami, olejami, rozpuszczalnikami),
- przemoczeniem — w określonych zawodach,
- zakażeniem,
- porażeniem prądem oraz przed gromadzeniem się elektryczności statycznej,
- poślizgnięciem się itp.;

3) ochrony rąk chroniące i zabezpieczające między innymi przed:

- urazami mechanicznymi,
- niską lub wysoką temperaturą,

- iskrami i odpryskami gorących metali,
- wodą,
- czynnikami chemicznymi (np. kwasami, ługami, olejami, rozpuszczalnikami),
- zakażeniem,
- porażeniem prądem itp.;

4) bielizna osobista (np. trudnopalna, kwasoochronna), nakrycia głowy (kaptury, kapelusze, kominiarki) oraz ochronny częściowe (np. nasiadki, nakolanniki, nabrzuśniki, napiersniki, nałokietniki, naramienniki, nagolenniki), które zabezpieczają przed zagrożeniami określonymi w pkt 1—3.

Ponadto do odzieży ochronnej zalicza się odzież używaną przy pracach, których wykonywanie naraża na szkodliwe promieniowanie jonizujące (promienie X, promienie ciał promieniotwórczych) oraz na działanie pola elektromagnetycznego wielkiej częstotliwości w zakresie mikrofalowym.

§ 4. Odzieżą roboczą jest odzież przeznaczona do użytku podczas wykonywania pracy, dostosowana do wykonywanych czynności i do wymagań higienicznych procesu produkcyjnego (np. niektóre stanowiska w przemyśle farmaceutycznym, przemyśle spożywczym), a także podczas wykonywania prac, przy których występuje intensywne brudzenie lub działają inne czynniki powodujące przyspieszone niszczenie odzieży. Do odzieży roboczej zalicza się również odzież chroniącą przed zimnem i przemoczeniem, stosowaną w normalnych warunkach klimatycznych, z wyjątkiem odzieży zaliczonej do odzieży ochronnej. Do odzieży roboczej zalicza się także obuwie skórzane, niektóre asortymenty obuwia gumowego i tekstylnego oraz obuwie profilaktyczne.

§ 5. Sprzętem ochrony osobistej jest sprzęt zabezpieczający indywidualnie pracownika przed niebezpieczeństwem dla zdrowia i życia. Sprzęt ochrony osobistej obejmuje:

- sprzęt ochrony dróg oddechowych,
- sprzęt ochrony słuchu,
- sprzęt ochrony oczu i twarzy,
- sprzęt ochrony głowy,
- sprzęt zabezpieczający przed upadkiem z wysokości oraz skutkami wstrząsów (np. pasy dla traktorzystów).

§ 6. Szczegółowy asortyment odzieży i sprzętu określają właściwe katalogi.

§ 7. 1. Przedmioty zaliczane do odzieży ochronnej, roboczej i sprzętu ochrony osobistej oraz okresy używalności odzieży roboczej dla poszczególnych stanowisk pracy ustalają resortowe i branżowe tabele norm odzieży i sprzętu.

2. Tabele, o których mowa w ust. 1, powinny również ustalać okresy używalności niektórych przedmiotów odzieży ochronnej, szczególnie okryć i ubiorów (§ 3 ust. 2 pkt 1). Ustalanie okresów używalności kożuchów jest obowiązkowe.

3. Okresy używalności odzieży powinny być ustalane w miesiącach kalendarzowych, a odzieży ocieplonej, wydawanej na sezon zimowy — w liczbie okresów zimowych. Okres używalności poszczególnych przedmiotów odzieży liczy się od dnia ich wydania pracownikowi.

4. Kierownicy zakładów pracy w uzgodnieniu z radą zakładową mogą dla stanowisk pracy, na których występują specyficzne warunki pracy, przedłużyć lub skrócić okres używalności odzieży roboczej nie więcej niż o 25% okresu ustalonego w resortowej lub branżowej tabeli norm odzieży i sprzętu.

§ 8. Sprzęt ochrony osobistej może być używany tylko przez okres wskazany w instrukcji producenta. W razie niewskazania takiego okresu przez producenta okres używalności sprzętu ustala zakład pracy.

§ 9. 1. Po upływie ustalonego w tabeli norm odzieży i sprzętu okresu używalności odzież robocza może przejść na własność pracowników lub pozostać nadal własnością zakładu pracy. Decyzję o przejściu odzieży roboczej na własność pracowników podejmuje kierownik zakładu pracy w uzgodnieniu z radą zakładową, opierając się na resortowych zasadach gospodarowania odzieżą i sprzętem.

2. Odzież robocza uznana przez zakład pracy za nadającą się do dalszego używania może być za zgodą zakładu pracy, a jeśli przeszła na własność pracownika — również za zgodą pracownika — nadal używana w zakładzie pracy. Za przedłużony okres używalności tej odzieży pracownikowi może być wypłacany ekwiwalent pieniężny.

3. Ekwiwalent pieniężny, o którym mowa w ust. 2, stanowi kwotę obliczoną proporcjonalnie do wartości odzieży i przedłużenia okresu używalności. Ekwiwalent jest wypłacany po upływie przedłużonego okresu używalności. Dla obliczenia ekwiwalentu za odzież ocieploną przyjmuje się, że okres zimowy wynosi 5 miesięcy.

4. W razie przydzielania odzieży roboczej systemem rotacyjnym (określony przedmiot nie jest przydzielany po praniu temu samemu pracownikowi) — odzież ta nie przechodzi na własność pracownika i pracownikowi nie może być wypłacany ekwiwalent.

§ 10. W razie przedłużenia okresu używalności obuwia ochronnego (np. butów z podnoskami stalowymi) — pracownik może otrzymać ekwiwalent pieniężny, obliczony jak za przedłużony okres używalności odzieży roboczej.

§ 11. 1. Jeżeli zakład pracy czasowo nie może przydzielić odzieży roboczej, a praca według oceny zakładu pracy może być wykonana w odzieży własnej, pracownikowi przysługuje za ten okres ekwiwalent pieniężny (§ 9 ust. 3).

2. Ekwiwalent pieniężny (§ 9 ust. 3) może być wypłacany również:

1) pracownikom zatrudnionym na czas nieokreślony za obuwie robocze i inne przedmioty odzieży roboczej, jeżeli posiadają własne obuwie robocze lub odzież roboczą uznane przez obecny zakład pracy za odpowiadające wymaganiom kryteriom i standardowi oraz za nadające się do dalszego używania i jeżeli pracownicy są zatrudnieni na stanowiskach pracy, na których zgodnie z tabelą norm przysługuje takie obuwie lub przysługują takie przedmioty odzieży roboczej,

2) pracownikom sezonowym lub zatrudnionym dorywczo, jeżeli według oceny zakładu pracy mogą oni na określonym stanowisku i w określonych warunkach wykonywać bez zagrożenia pracę w odzieży własnej.

3. Dla ustalenia wysokości ekwiwalentu pieniężnego (ust. 1 i 2) należy przyjąć wartość typowego asortymentu odzieży przydzielanej na określonym stanowisku pracy w danym zakładzie.

§ 12. 1. Zakład pracy może przydzielić pracownikom używaną odzież lub sprzęt, jeżeli przedmioty te są nadal przydatne, czyste i zdezynfekowane. Przy ustalaniu okresu używalności używanej odzieży roboczej należy uwzględnić stopień rzeczywistego jej zużycia.

2. Używana odzież robocza powinna być wydawana przede wszystkim:

- 1) pracownikom nowo przyjmowanym, sezonowym, pracownikom zatrudnionym przy pracach wykonywanych doraźnie, a także powodujących w dużym stopniu zabrudzenie, oraz
- 2) jako odzież zastępcza na czas prania i reperacji.

§ 13. 1. Do wykonywania krótkotrwałych prac oraz czynności inspekcyjnych przydziela się odzież i sprzęt, zwane „odzieżą i sprzętem dyżurnym”. Odzież i sprzęt dyżurny otrzymują również pracownicy oddelegowani czasowo lub na stałe do prac społecznych na terenie zakładu.

2. Odzież i sprzęt dyżurny są przydzielane w określonej ilości poszczególnym jednostkom organizacyjnym (np. oddział, wydział, statek, sklep). Jednostki te są obowiązane do systematycznej konserwacji i dezynfekcji odzieży i sprzętu dyżurnego.

§ 14. Studenci i uczniowie odbywający w zakładzie zajęcia praktyczne i praktyki zawodowe otrzymują na ten okres odzież i sprzęt według norm przewidzianych dla stanowiska, na którym odbywają zajęcia lub praktyki. W razie używania własnego obuwia roboczego — studenci i uczniowie mogą otrzymać ekwiwalent na zasadach ustalonych w § 11 ust. 2 pkt 2.

§ 15. W razie przeniesienia pracownika na stanowisko pracy, na którym przysługuje inne wyposażenie w odzież i sprzęt, pracownik obowiązany jest zwrócić nie przewidziane dla danego stanowiska przedmioty odzieży i sprzętu, a zakład pracy obowiązany jest przydzielić pracownikowi przedmioty odzieży i sprzętu stosownie do norm dla nowego stanowiska pracy.

§ 16. W razie utraty, zniszczenia lub przedwczesnego zużycia odzieży bądź sprzętu zakład pracy obowiązany jest wydać pracownikowi niezwłocznie odzież i sprzęt przewidziany w tabelach norm. Jeżeli utrata, zniszczenie lub przedwczesne zużycie przedmiotów odzieży lub sprzętu nastąpiło z winy pracownika — pracownik obowiązany jest uiszczyć kwotę równą nie zamortyzowanej części wartości utraconego bądź zniszczonego przedmiotu odzieży lub sprzętu.

§ 17. 1. Obowiązki związane z bieżącą konserwacją przydzielonej pracownikom odzieży roboczej określają kierownicy zakładów pracy na podstawie ustaleń jednostki nadrzędnej.

2. Konserwacja odzieży ochronnej i sprzętu ochrony osobistej oraz naprawa i pranie odzieży należy do obowiązków zakładu pracy.

3. Jeżeli zakład pracy nie ma możliwości prania i naprawy odzieży roboczej — może zlecić pracownikom pranie i naprawę tej odzieży (z wyjątkiem naprawy obuwia) we własnym zakresie i wypłacać z tego tytułu ekwiwalent pieniężny. Wypłata ekwiwalentu może być wstrzymana w razie stwierdzenia, że odzież nie jest prana lub naprawiana. Jeżeli w ciągu miesiąca kalendarzowego pracownik niezależnie od przyczyn (np. urlop, zwolnienie lekarskie, ćwiczenia wojskowe) nie przepracował w zakładzie żadnego dnia, ekwiwalent za pranie odzieży pracownikowi nie przysługuje.

4. Zakład pracy w uzgodnieniu z radą zakładową może zamiast wypłacania ekwiwalentu pieniężnego za pranie i naprawę odzieży roboczej wydawać środki piorące (mydło, proszki) o wartości równej wypłacanemu ekwiwalentowi.

5. Nie może być zlecana pracownikom do prania i naprawy we własnym zakresie:

- odzież drelichowa skażona substancjami toksycznymi i innymi substancjami szkodliwymi dla zdrowia,
- odzież o dużym stopniu zabrudzenia substancjami trudnymi do prania, jak np. odzież używana przez smarowników, kanałowych, malarzy,
- odzież watowana,
- odzież dyżurna.

§ 18. 1. W razie rozwiązania stosunku pracy, pracownik obowiązany jest zwrócić zakładowi pracy przedmioty odzieży i sprzętu.

2. Pracownik może przejść na własność:

- odzież roboczą za zwrotem kwoty równej nie zamortyzowanej wartości tej odzieży,
- obuwie robocze i ochronne za zwrotem kwoty ustalonej przez kierownika zakładu pracy, który może stosować bonifikatę,

z wyjątkiem odzieży i obuwia skażonego substancjami szkodliwymi.

3. Odzież robocza nie podlega zwrotowi w razie:

- przejścia pracownika na emeryturę lub rentę,
- śmierci pracownika,
- używania odzieży przed rozwiązaniem stosunku pracy przez okres przekraczający 75% okresu używalności określonego w tabeli norm,
- zużycia odzieży przed upływem ustalonego okresu z przyczyn od pracownika niezależnych.

§ 19. 1. Kierownicy zakładów pracy obowiązani są:

- przydzielać pracownikom zatrudnionym na określonych stanowiskach pracy odzież i sprzęt zgodnie z obowiązującą tabelą norm odzieży i sprzętu,
- ustalać zakres wyposażenia w odzież i sprzęt dla stanowisk pracy nie objętych ramową resortową lub branżową tabelą norm, biorąc pod uwagę wyposażenie przewidziane w tych tabelach dla najbardziej zbliżonego pod względem technologii i warunków pracy stanowiska pracy,
- przydzielać pracownikom dodatkową odzież i sprzęt w razie zmian w procesie techniczno-produkcyjnym lub w organizacji danego stanowiska pracy oraz w innych wypadkach, w których dodatkowa odzież i sprzęt niezbędne są ze względu na bezpieczeństwo i higienę pracy,
- wstrzymywać w uzgodnieniu z radą zakładową całkowicie lub częściowo wydawanie odzieży i sprzętu w razie wprowadzenia zmian w procesie techniczno-produkcyjnym lub w organizacji danego stanowiska pracy, eliminujących uprzednie zagrożenia,
- wydawać w uzgodnieniu z radą zakładową lub na jej wniosek szczegółowe instrukcje gospodarowania odzieżą i sprzętem,
- zapewnić odpowiednie zaopatrzenie zakładu pracy w odzież i sprzęt oraz ich przechowywanie i konserwację,
- przewodzić analizę przydatności i funkcjonalności stosowanych na poszczególnych stanowiskach pracy wzorów odzieży i sprzętu,
- kontrolować stan odzieży i sprzętu znajdującego się w używaniu pracowników.

2. Stałe zmiany w zakresie wyposażenia w odzież i sprzęt, o których mowa w ust. 1 pkt 2—4, z wyjątkiem ochron częściowych, kierownicy zakładów pracy obowiązani są zgłaszać jednostkom nadrzędnym w celu aktualizacji tabel branżowych lub resortowych. Obowiązek ten nie dotyczy zakładów pracy stosujących zakładowe tabele norm odzieży i sprzętu.

§ 20. Za racjonalną gospodarke odzieżą i sprzętem w zakładach pracy odpowiedzialni są kierownicy zakładów pracy.

§ 21. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Przewodniczący Komitetu Pracy i Płac: w z. Z. Dudziński